

Karen Rose
Sterf voor mij

Band 1

2009
Stichting Uitgeverij XL
Den Haag

Ter nagedachtenis aan Dr. Zoltan J. Kosztolnyik, emeritus professor van middeleeuwse geschiedenis aan de A&M universiteit in Texas.

Ik heb dan nooit het voorrecht gehad hem persoonlijk te ontmoeten, wel heb ik de eer, het privilege en het genoegen gehad om de dochter die hij had opgevoed te leren kennen.

En zoals altijd dank aan mijn lieve echtgenoot Martin. Je raakt iedere dag de levens van je studenten en brengt de geschiedenis tot leven met dezelfde unieke combinatie van passie, intelligentie en bijtende humor waardoor ik vijftientwintig jaar geleden verliefd op je werd.

Of je je nu uitdost als Cleopatra, de Onafhankelijkheidsverklaring inzichtelijk maakt met behulp van rockvideo's van de langharige bands uit de jaren tachtig, of de Monroe Doctrine uitlegt aan de hand van de 'Badger-Badger-Mushroom'-dans, je hebt er wel voor gezorgd dat geen enkele student die les van jou heeft gehad je ooit zal vergeten.

Je inspireert me. Ik hou van je.

Proloog

Philadelphia, zaterdag 6 januari

Het eerste wat Warren Keyes opviel, was de geur. Ammoniak, ontsmettingsmiddel... en nog iets anders. Wat nog meer? *Doe je ogen open, Keyes.* Hij hoorde zijn eigen stem in zijn hoofd galmen en probeerde zijn ogen te openen. Zwaar. Zijn oogleden waren zo zwaar, maar hij spande zich in om zijn ogen open te doen. Het was donker. Nee. Er was een beetje licht. Warren knipperde een keer met zijn ogen, toen nog eens wat heftiger, tot hij een flikkerend licht zag.

Het was een fakkel aan de muur. Zijn hart begon te bonzen in zijn borst. De muur was van steen. *Ik ben in een grot.* Zijn hartslag ging veel te snel. *Wat is dit, verdomme?* Hij kwam met een ruk naar voren, en een withete pijn brandde door zijn armen omlaag naar zijn rug. Hijgend liet hij zich achterovervallen. Hij viel tegen een plat vlak dat hard aanvoelde.

Hij was vastgebonden. *O, God.* Zijn handen en voeten waren vastgebonden. En hij was naakt. *In de val.* De angst kroop omhoog in zijn buik en klauwde aan zijn ingewanden. Hij kronkelde als een wild dier en zakte hijgend weer terug, en hij proefde het ontsmettingsmiddel toen hij de lucht naar binnen zoog.

Ontsmettingsmiddel en...

Zijn adem stakte toen hij de geur onder het ontsmettingsmiddel herkende. Iets doods. Iets rottends. *Er is hier iets doodgegaan.* Hij deed zijn ogen dicht en probeerde uit alle macht niet in paniek te raken. *Dit is niet echt. Het is een droom, een nachtmerrie. Zo meteen word ik wakker.*

Maar hij droomde niet. Dit, wat het ook was, was echt. Hij lag gestrekt tegen een enigszins schuinstaande plank. Zijn polsen waren aan elkaar gebonden, zijn armen boven zijn hoofd getrokken. *Waarom?* Hij probeerde na te denken, het zich te herinneren. Er was iets... een beeld in zijn hoofd, maar hij kon er net niet bij. Hij spande zich in om de herinnering boven te halen en beseftte dat hij hoofdpijn had; hij grimaste toen hij van pijn zwarte vlekjes voor zijn ogen zag dansen. God, het leek wel een heel erge kater. Maar hij had niet gedronken. Toch? *Koffie.* Hij herinnerde zich dat hij koffie had gedronken, met zijn handen om de mok om ze te warmen. Hij had het koud gehad. Hij had buiten gestaan. *Gerend.* Waarom had hij gerend? Hij draaide zijn polsen, voelde zijn geschaafde huid branden, strekte zijn vingers tot zijn vingertoppen touw raakten.

‘Dus je bent eindelijk wakker.’

De stem kwam van achter hem vandaan, en hij rek-

te zijn nek uit en probeerde achterom te kijken. Toen herinnerde hij het zich en nam de druk op zijn borstkas een klein beetje af. Het was een film. *Ik ben acteur en we waren een film aan het maken.* Een historische documentaire. Hij had rondgerend met... met wat? Hij trok een gezicht toen het hem te binnen schoot. *Met een zwaard, dat was het.* Hij had een middeleeuws kostuum gedragen, dat van een ridder, met een helm en een schild... zelfs een maliënkolder, lieve hemel. De hele scène stond hem nu weer voor ogen. Hij had zich omgekleed, zelfs zijn ondergoed uitgetrokken en verwisseld voor een stuk kriebelende, vormeloze jute dat zijn kruis had geïrriteerd. Hij had een zwaard gehad, waarmee hij, schreeuwend uit volle borst, door de bossen bij de studio van Munch had gerend. Hij had zich enorm opgelaten gevoeld, maar hij had dat allemaal gedaan omdat het in dat stomme script stond.

Maar dit – hij rukte nog eens vergeefs aan de touwen – *stond níét in het script.*

‘Munch.’ Warrens stem klonk dik en zijn droge keel voelde rauw. ‘Wat moet dit voorstellen?’

Ed Munch verscheen links van hem. ‘Ik dacht al dat je nooit meer wakker zou worden.’

Warren knipperde met zijn ogen toen het vage schijnsel van de fakkel over het gezicht van de man flakkerde. Zijn hart stond even stil. Munch was ver-

anderd. Eerder was hij oud geweest, met gebogen schouders, grijs haar en een snor. Warren slikte en ademde oppervlakkig. Nu stond Munch rechtop. Zijn snor was weg. En zijn haar ook; zijn hoofd was glanzend kaalgeschoren.

Munch is niet oud. De angst kronkelde in zijn ingewanden, kolkend en ziedend. Hij zou vijfhonderd dollar krijgen voor de documentaire. Contant, als hij op die dag zou komen. Warren was er argwanend over geweest, want het was nogal veel geld voor een historische documentaire die, als hij geluk had, alleen op PBS zou worden uitgezonden. Maar hij was akkoord gegaan. Eén vreemde oude man was geen bedreiging.

Maar Munch is niet oud. Er kwam gal omhoog in zijn keel. *Wat heb ik gedaan?* En vlak achter die vraag aan kwam de volgende, veel angstaanjagender: *Wat gaat hij met mij doen?*

‘Wie ben jij?’ kraakte Warren, en Munch hield een fles water tegen zijn lippen. Warren trok zijn hoofd terug, maar Munch greep zijn kin met verrassend veel kracht vast. Toen de man zijn donkere ogen samenknep, verstijfde Warren van angst.

‘Het is alleen maar water deze keer,’ zei Munch knarsetandend. ‘Drinken.’

Warren spuugde zijn mondvul water in het gezicht van de kale man en zette zich schrap toen Munch

zijn vuist hief. Maar de vuist zakte weer en Munch haalde zijn schouders op.

‘Je drinkt uiteindelijk toch wel. Je keel moet goed gesmeerd zijn.’

Warren likte langs zijn lippen. ‘Waarvoor?’

Munch verdween weer achter hem en Warren hoorde iets rollen. Een videocamera, zag hij toen Munch het ding langs hem heen reed en op twee meter afstand neerzette. De camera was op zijn gezicht gericht. ‘Waarvoor?’ herhaalde Warren op luidere toon.

Munch tuurde door de lens en stapte achteruit. ‘Omdat je moet schreeuwen.’ Hij trok een wenkbrauw op, terwijl de rest van zijn gezicht geheel uitdrukingsloos bleef. Het zager surrealistisch uit. ‘Ze hebben allemaal geschreeuwd. Dat zul jij ook doen.’

Het afgrijzen borrelde op, en Warren onderdrukte het uit alle macht. *Kalm blijven. Wees aardig tegen hem, dan klets je je hier misschien wel uit.* Hij dwong zijn lippen te krullen in een glimlach. ‘Luister, Munch, laat me gaan, dan staan we quitte. Je mag zelfs de zwaardscènes houden die ik al heb gedaan, gratis.’

Munch keek hem alleen maar aan, nog altijd met dat uitgestreken gezicht. ‘Ik was toch al niet van plan je te betalen.’ Hij verdween weer en kwam even later terug met nog een videocamera op wieltjes.

Warren herinnerde zich de koffie, en hoe Munch erop had aangedrongen dat hij die moest opdrinken. *Alleen maar water deze keer.* De woede borrelde als een geiser in hem op en verdrong even de angst. 'Je hebt me gedrogeerd,' siste hij, en hij vulde zijn longen met lucht. 'Help! Wie dan ook!' schreeuwde hij zo hard hij kon, maar het hese geluid dat uit zijn keel kwam, klonk zielig en nutteloos.

Munch zei niets en hing alleen een derde camera aan een hengel op, zodat die omlaag wees. Elke beweging was methodisch en precies. Ongehaast. Onbezorgd. Zonder vrees.

En toen wist Warren dat niemand hem kon horen. De hete woede sijpelde weg en liet alleen angst achter, koud en absoluut. Warrens stem trilde. Er moest iets zijn... een uitweg. Iets wat hij kon zeggen. Doen. Aanbieden. Smeken. Hij zou smeken. 'Alsjeblieft, Munch, ik doe alles...' Zijn stem stierf weg terwijl de woorden van Munch weer door zijn hoofd spookten.

Ze hebben allemaal geschreeuwd. Ed Munch. Warrens borst verkrampde en de wanhoop bemoeilijkte hem het ademen. 'Munch is niet je echte naam. Edvard Munch, de kunstenaar.' Er schoot een beeld door zijn hoofd van het schilderij van een angst-aanjagende figuur met zijn handen tegen zijn gezicht gedrukt. *'De Schreeuw.'*

‘Eigenlijk spreek je het uit als “Moenk” en niet als “Munch”, maar dat doet iedereen altijd fout. Niemand let op details,’ voegde de man er walgend aan toe.

Details. De man had het eerder ook al steeds over de details gehad, en hij had gefronst toen Warren protesteerde tegen het kriebelende ondergoed. Het zwaard was ook echt geweest. *Ik had het op die klootzak moeten gebruiken toen ik de kans had.* ‘Authenticiteit,’ mompelde Warren, herhalend wat hij had opgevat als het gezwets van een ouwe gek.

Munch knikte. ‘Nu begrijp je het.’

‘Wat ga je doen?’ Zijn stem klonk spookachtig rustig.

‘Dat merk je gauw genoeg.’

Warren had moeite met ademen. ‘Alsjeblieft. Alsjeblíeft, ik doe alles wat je wilt, maar laat me gaan.’

Munch zweeg. Hij duwde een karretje met een televisie erop een stukje voorbij de camera aan zijn voeten en controleerde met kalme precisie of alle camera’s juist stonden afgesteld.

‘Dit kun je niet zomaar ongestraft doen,’ zei Warren wanhopig, en hij trok aan de touwen, worstelde tot zijn polsen brandden en zijn armgewrichten pijn deden. De touwen waren dik en de knopen gaven niet mee. Hij zou zichzelf niet kunnen bevrijden.

‘Dat zeiden alle anderen ook. Maar tot nu toe is het wel zo, en dat zal ook zo blijven.’

Anderen. Er waren nog anderen geweest. De geur van de dood hing om hem heen en bespote hem. Er waren hier al anderen gestorven. Hij zou hier ook sterven. Van ergens diep binnen in hem stak de moed de kop op. Hij stak zijn kin omhoog. ‘Mijn vrienden komen me heus wel zoeken. Ik heb mijn verloofde verteld dat ik een afspraak met je had.’

Munch was klaar met de camera's en draaide zich om. In zijn ogen lag een minachtende blik, waaruit duidelijk sprak dat hij wist dat dit een laatste, wanhopige blufpoging was. ‘Nee, dat heb je niet. Je hebt je verloofde verteld dat je met een vriend had afgesproken om hem te helpen zijn tekst te leren. Dat vertelde je me vanmiddag toen we elkaar ontmoetten. Je zei dat je het geld van deze opdracht zou gebruiken om een cadeau voor haar verjaardag te kopen. Je wilde dat het een verrassing was. Daarom, en om je tatoeage, heb ik jou gekozen.’ Hij trok één schouder op. ‘Bovendien pas je het kostuum. Maliënkolders passen lang niet iedereen. Dus niemand komt je zoeken. En als ze al komen, dan zullen ze je toch nooit vinden. Accepteer het maar: je bent van mij.’

Alles in hem werd doodstil. Het was waar. Hij had Munch verteld dat hij het geld wilde gebruiken voor